

10. 2. 2023

ID: 115900

Opatrovník

Účastníku řízení, který není zastoupen zmocněncem s procesní plnou mocí nebo opatrovníkem a který pro duševní poruchu není schopen řádně vykonávat svá procesní práva, soud – neučiní-li jiné vhodné opatření [např. nepřerušil-li řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. do doby skončení probíhajícího řízení o svéprávnosti, nebo proto, že dal podnět k zahájení takového řízení] – ustanoví podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. opatrovníka, který ho bude v řízení zastupovat; soud přitom vezme v úvahu zejména povahu uplatněného nároku, dosavadní délku řízení a – probíhá-li – též pokročilost řízení o svéprávnosti dotčeného účastníka.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 1768/2022-715 ze dne 31.10.2022)

Nejvyšší soud České republiky v právní věci žalobce R. H., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného opatrovníci E. Č., advokátkou se sídlem XY, proti žalované Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně se sídlem ve Z., zastoupené JUDr. J.B., advokátem se sídlem v B., o zaplacení mzdy, o náhradu škody a o náhradu nemajetkové újmy, vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 38 C 109/2018, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 27. ledna 2022, č. j. 60 Co 3/2022-654, tak, že dovolání žalobce se zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobce se v řízení domáhá, aby žalované byla uložena povinnost zaplatit mu částku 24 540 Kč se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 15. 12. 2014 do zaplacení představující nárok na zaplacení náhrady osobního příplatku za dobu od 14. 11. 2014 do 16. 2. 2015, částku 140 940 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 16. 3. 2015 do zaplacení představující „náhradu nevyplacených 40 % tarifní mzdy a náhradu osobního příplatku“ 8 000 Kč měsíčně od 17. 2. 2015 do 30. 6. 2015 a od 17. 8. 2015 do 31. 12. 2015, částku 11 810 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 17. 8. 2015 do zaplacení představující „náhradu osobního příplatku“ 8 000 Kč měsíčně od 1. 7. 2015 do 14. 8. 2015, částku 124 712 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 15. 11. 2013 do zaplacení představující náhradu za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti trvající od 30. 10. 2013 do 13. 11. 2014, částku 500 000 Kč představující náhradu za bolest „ke dni 29. 1. 2016“, částku 2 200 000 Kč představující náhradu za ztížení společenského uplatnění „ke dni 29. 1. 2016“, částku 165 664 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 15. 12. 2014 do zaplacení představující „odčinění za zvýšené úsilí a námahu pro dosahování výdělku po skončení pracovní neschopnosti“ v době od 14. 11. 2014 do 29. 1. 2016, částku 1 800 000 Kč představující „satisfakci“ za „bossing“, částku 667 800 Kč se zákonným úrokem z prodlení ode dne 16. 5. 2016 do zaplacení představující „náhradu tarifní mzdy podle T 10/3“ ode dne 1. 4. 2016 do 31. 3. 2017 ve výši 19 150 Kč měsíčně, od 1. 4. 2017 do 30. 9. 2018 ve výši 20 700 Kč měsíčně a od 1. 10. 2018 do 31. 12. 2018 ve výši 21 800 Kč měsíčně, a částku 370 450 Kč se zákonným úrokem z prodlení ode dne 18. 2. 2016 do zaplacení představující „náhradu osobního příplatku“ ve výši 8 250 Kč měsíčně od 1. 1. 2016 do 31. 5. 2016, ve výši 9 250 Kč měsíčně od 1. 6. 2016 do 31. 3. 2017, ve výši 10 500 Kč měsíčně od 1. 4. 2017 do 31. 3. 2018, ve výši 12 300 Kč měsíčně od 1. 4. 2018 do 31. 12. 2018.

Okresní soud ve Zlíně usnesením ze dne 10. 11. 2021, č. j. 38 C 109/2018-628, ustanovil žalobci podle § 29 odst. 3 o. s. ř. „pro toto řízení“ opatrovníci E. Č., neboť v průběhu řízení zjistil, že žalobce

„trpí duševní poruchou“. Soud prvního stupně vyšel ze znaleckého posudku MUDr. P.V. ze dne 25. 10. 2021 (navazujícího na znalecký posudek téhož znalce ze dne 27. 11. 2018, kterým byla u žalobce zjištěna „smíšená úzkostně depresivní porucha se změnou osobních vlastností, tj. smíšená porucha osobnosti“, přes kterou byl však žalobce „schopen v pracovněprávních vztazích jednat sám“), ze kterého vyplynulo, že „od posledního znaleckého zkoumání v roce 2018 došlo u žalobce k rozvoji duševního onemocnění a nyní je toto jeho duševní onemocnění na místě diagnostikovat jako paranoidní vývoj osobnosti až tíže s bludy“, že „žalobce je útočný, nekontroluje své emoce a své chování, nerespektuje autoritu soudu“, spor s bývalým zaměstnavatelem se stává jeho „dominujícím zájmem“, že žalobce již „není schopen se sám adekvátně hájit před soudem nebo jednat v pracovněprávních sporech“, jednání žalobce „je urputné, nefunkční a podle psychologických vyšetření došlo i k narušení jeho rozumových schopností“, „celkově jsou schopnosti žalobce ovládat své jednání a posoudit jeho následky podstatně sníženy“; znalec proto doporučil, aby žalobce byl v řízení zastoupen. Na základě uvedeného (a též s přihlédnutím k tomu, že jednání nařízené na den 12. 3. 2020 bylo odročeno kvůli neúspěšně vznesené námitce podjatosti žalobcem a další dvě jednání nařízená na 7. 1. 2021 a 20. 3. 2021 z důvodu jeho nepříznivého zdravotního stavu) dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobci je třeba ustanovit opatrovníka pro řízení, když zejména přihlédl k tomu, že „s prodlužováním tohoto řízení dochází ke zhoršení zdravotního stavu žalobce“, že je v zájmu žalobce, aby „s ohledem na jeho hospodářskou situaci, kdy je jeho příjem tvořen pouze částečným invalidním důchodem, bylo v řízení rozhodnuto o jím uplatněných nárocích na přiznání peněžitého plnění co nejdříve“, a že „není na místě vyčkávat až, zda vůbec a v jakém rozsahu bude žalobce v případně zahájeném řízení o svéprávnosti na svéprávnosti omezen“. Při výběru opatrovníka vyšel soud z toho, že „žalobce nemá se členy své rodiny dobré vztahy“, že jeho rodiče jsou „pokročilého věku ... a nejsou osobami způsobilými jej v tomto řízení zastupovat“, a proto opatrovníci ustanovil advokátku E. Č.

K odvolání žalobce Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně usnesením ze dne 27. 1. 2022, č. j. 60 Co 3/2022-654, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Souhlasil se soudem prvního stupně, že „je v důsledku rozvíjející se duševní poruchy žalobce projevující se negativně v pokračujícím řízení ... na místě postupovat podle § 29 odst. 3 o. s. ř. a ustanovit žalobci opatrovníka“; „vzhledem k tomu, že žalobce nemá se členy své rodiny dobré vztahy (má jen rodiče a sestru), přičemž nadto jeho rodiče jsou již pokročilého věku a jedná se o složitou věc“, soud prvního stupně správně opatrovníkem ustanovil advokáta. K námitkám žalobce ohledně výběru ustanovené opatrovnice uvedl, že nespolupráci a nedůvěru žalobce k ustanovené opatrovnici „bylo možné předpokládat a není důvodem pro zrušení ustanovení opatrovníkem žalobce podle § 20 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů“. Ustanovená opatrovnice je povinna „i za tohoto stavu jednat v zastoupení žalobce a v zájmu žalobce chránit a prosazovat jeho práva“.

Proti tomuto usnesení krajského soudu podal žalobce dovolání. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu o tom, že „soud prvního stupně z pohledu ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. dospěl ke správným právním závěrům, že je v důsledku rozvíjející se duševní poruchy žalobce projevující se negativně v pokračujícím řízení namíste postupovat podle § 29 odst. 3 o. s. ř. a ustanovit žalobci opatrovníka“. Podle dovolatele „zákon vyžaduje, aby k ustanovení opatrovníka soud přistoupil v případech, kdy neučinil jiná vhodná opatření“. Odvolacímu soudu vytyká, že se nezabýval „otázkou nutnosti užít jiného (mírnějšího) vhodného opatření či alespoň odůvodnění toho, proč nebylo jiného vhodného opatření užito“, ačkoliv dovolatel „navrhoval přerušování řízení, které je považováno za 'jiné vhodné opatření' dle citovaného ustanovení o. s. ř.“ Podle dovolatele tímto jiným vhodným opatřením může být také „výzva účastníka k udělení plné moci zvolenému zástupci s procesní plnou mocí, podnět k zahájení řízení o omezení či zbavení způsobilosti k právním úkonům a k ustanovení zákonného zástupce“. Dovolatel dále namítá, že „znalecký posudek MUDr. P.V. ze dne 21. 10. 2021 byl zpracován, aniž by došlo k vlastnímu vyšetření duševního stavu žalobce daným znalcem, neboť se žalobce k tomuto znalci nedostavil“. Namítá rovněž, že „chování žalobce před soudem ... nemůže být

důvodem pro ustanovení opatrovníka“. Má za to, že „je schopen v řízení vystupovat sám a pro ustanovení opatrovníka nebyl důvod, když sám žalobce toto nežádal“. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že „není dán důvod pro zrušení ustanovení opatrovnice žalobce“ podle § 20 odst. 2 zákona o advokacii, neboť v posuzovaném případě došlo „ke ztrátě důvěry mezi advokátem a klientem“ a mělo by dojít ke zrušení ustanovení advokáta. Dovolatel má za to, že advokát nejedná v jeho zájmu, nedostatečně hájí jeho práva a nesouhlasí se zvoleným způsobem vedení sporu. Ačkoliv žalobce „chápe, že opatrovník z řad advokátů je mu ustanoven k ochraně jeho zájmů a prosazování jeho práva“, má za to, že by soud měl opatrovníkem ustanovit „vysoce odborně kvalifikovaného advokáta s dostatečnou praxí se specializací na pracovní právo, náhradu škody na zdraví a ochranu osobnosti“. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací [§ 10a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. nezaloží námitky dovolatele, jimiž dovolatel uplatnil jiný dovolací důvod než ten, který je – jako jediný přípustný – uveden v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., a z nichž nevyplývají žádné rozhodné právní otázky ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř., zpochybňuje-li hodnocení důkazu (znaleckého posudku) a skutková zjištění, z nichž odvolací soud vycházel (namítá-li, že „znalecký posudek MUDr. P.V. ze dne 21. 10. 2021 byl zpracován, aniž by došlo k vlastnímu vyšetření duševního stavu žalobce daným znalcem“, že „chování žalobce před soudem ... samo o sobě nemůže být důvodem pro ustanovení opatrovníka“, že „z postupu žalobce v tomto řízení vyplývá, že se žalobce v řízení po procesní stránce orientuje, rozumí významu jednotlivých procesních úkonů, je schopen posoudit následky svých úkonů, orientuje se v opravných prostředcích, které ostatně dosud sám aktivně využíval“, že „je schopen v řízení vystupovat sám“), na základě čehož činí své vlastní – od odvolacího soudu odlišné – právní posouzení věci. Přehlíží přitom, že v procesním režimu účinném od 1. 1. 2013 nelze v dovolacím řízení důvodně zpochybnit správnost skutkového stavu věci zjištěného v řízení před soudy nižších stupňů, neboť dovolací přezkum je ustanovením § 241a odst. 1 o. s. ř. vyhrazen výlučně otázkám právním (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4097/2014). Námitky dovolatele se přitom ve značné míře týkají hodnocení odborného postupu znalce; hodnotit odborné závěry znalce (věcnou správnost odborných závěrů znaleckého posudku) však ani soudu ani účastníku nepřísluší (srov. například závěry uvedené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1182/2016).

Námitky dovolatele, že jsou zde důvody pro zrušení ustanovení E. Č. do funkce opatrovnice žalobce podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona č. [85/1996](#) Sb., o advokacii, neboť došlo k narušení nezbytné důvěry mezi žalobcem a opatrovníci, rovněž nezaloží přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť na jejich řešení rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí [usnesením odvolacího soudu bylo rozhodováno o ustanovení, nikoliv zrušení (zproštění) funkce opatrovníka]. V tomto směru nelze

rovněž přehlédnout, že sám dovolatel uvedené námitky pojímá jako možnost předestřít svůj nesouhlas s výběrem ustanovené opatrovnice („pokud by byl žalobci ustanoven opatrovníkem takový advokát, jehož odborným znalostem a zkušenostem bude důvěřovat, bude s ním žalobce spolupracovat“), aniž by nastolil otázku hmotného nebo procesního práva, na jejímž řešení by rozhodnutí odvolacího soudu v této souvislosti spočívalo.

Vzhledem k tomu, že byla učiněna po uplynutí lhůty k dovolání, nepřihlížel Nejvyšší soud k doplněním dovolání ze dne 1. 6. 2022 a 29. 6. 2022 (srov. § 241b odst. 3 větu první o. s. ř.).

V projednávané věci závisí napadené usnesení odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení otázky procesního práva, za jakých podmínek lze podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. ustanovit opatrovníka účastníku řízení, který je stížen duševní poruchou. Vzhledem k tomu, že uvedená právní otázka nebyla dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobce je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. pokud neučiní jiná opatření, může předseda senátu ustanovit opatrovníka také neznámým dědicům zůstavitele, nebyl-li dosud v řízení o dědictví stanoven okruh jeho dědiců, účastníku, jehož pobyt není znám, jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stížen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení, nebo který není schopen srozumitelně se vyjadřovat.

Podle ustanovení § 29 odst. 4 o. s. ř. opatrovníkem podle odstavců 1 až 3 soud jmenuje zpravidla osobu blízkou, případně jinou vhodnou osobu, nebrání-li tomu zvláštní důvody. Advokáta lze jmenovat opatrovníkem, jen jestliže jím nemůže být jmenován někdo jiný. Jinou osobu než advokáta lze jmenovat opatrovníkem, jen jestliže s tím souhlasí. Nerozhodl-li soud jinak, opatrovník ustanovený podle odstavců 1 až 3 vystupuje v řízení před soudem prvního stupně, v odvolacím a v dovolacím řízení.

Ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. obecně reaguje na situace, kdy se účastník řízení, který má procesní způsobilost (§ 20 o. s. ř.), nemůže řízení účastnit a vykonávat tak práva a povinnosti účastníka řízení nebo se sice může řízení účastnit, ale práva a povinnosti účastníka řízení není schopen vykonávat řádně. Předpokladem pro ustanovení opatrovníka podle tohoto ustanovení není (na rozdíl od úpravy obsažené v § 29 odst. 1 o. s. ř.) nebezpečí z prodlení. K ustanovení opatrovníka účastníku řízení podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. může soud přistoupit vždy až po předchozím šetření o tom, zda jsou splněny předpoklady pro takový postup s tím, že důvod, pro který se účastníku opatrovník ustanovuje, musí být spolehlivě prokázán (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2850/99, uveřejněný pod č. [10/2003](#) Sb. rozh. obč.).

O situaci, kdy se sice účastník může řízení účastnit, ale práva a povinnosti účastníka řízení není schopen vykonávat řádně, se může jednat v případě účastníka, který byl stížen duševní poruchou. Ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. zde dopadá na účastníky, kteří ještě nebyli pravomocným rozhodnutím soudu omezeni ve svéprávnosti (buď proto, že probíhající řízení o svéprávnosti dosud nebylo ukončeno, nebo proto, že ještě ani nebylo zahájeno) a de iure (formálně) stále mají plnou procesní způsobilost. Soud takovému účastníku – neučiní-li jiná vhodná opatření [např. nepřerušil-li řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. do doby skončení probíhajícího řízení o svéprávnosti, nebo proto, že dal podnět k zahájení takového řízení] – ustanoví podle § 29 odst. 3 o. s. ř. opatrovníka, který jej v řízení bude zastupovat; ustanovený opatrovník zde bude účastníka zastupovat (zastoupení ustanoveným opatrovníkem trvá) po dobu, po kterou trvá důvod ustanovení (srov. usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1190/99, uveřejněné pod č. 68/2001 v časopise Soudní judikatura). Rozhodovací praxe Ústavního soudu v této souvislosti dospěla k závěru, že i když procesní způsobilost je v občanském soudním řádu obecně navázána na svéprávnost osoby (srov. § 20 o. s. ř.), nelze při posuzování schopnosti účastníka samostatně jednat před soudem vycházet pouze z toho, zda účastník byl či nebyl pravomocně omezen ve svéprávnosti, neboť důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dán i tehdy, kdy neměl procesní způsobilost též účastník, který sice v rozhodné době nebyl pravomocně omezen nebo zbaven ve způsobilosti k právním jednáním, avšak v důsledku duševní poruchy nebyl schopen samostatně právně jednat a nebyl přitom náležitě zastoupen opatrovníkem, resp. při jednání advokátem s procesní plnou mocí (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 3040/16).

V rozhodovací praxi Nejvyššího soudu je obecně přijímán názor, že duševní porucha může být způsobena rozdílnými příčinami, a to jednak duševní chorobou nebo jinou nemocí, která má takovou poruchu za následek, anebo může být vyvolána požitím návykových látek, např. alkoholu nebo omamných látek. Duševní porucha může být přechodná a krátkodobá, ale může být také dlouhotrvající nebo trvalá (např. schizofrenie či mentální retardace). Z hlediska tohoto chápání je duševní poruchou nejenom duševní choroba, ale i krátkodobá porucha psychických funkcí, hluboká porucha vědomí, slabomyslnost či jakákoli jiná těžká duševní odchylka, jestliže měla za následek ztrátu nebo zmenšení rozpoznávacích či ovládacích schopností (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3061/2012). Důvodem pro postup podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. bude potom taková duševní porucha účastníka, která se v řízení projevila tím, že účastníku brání v řádném výkonu jeho procesních práv a tento stav v řízení přetrvává.

Ačkoliv to ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. výslovně nestanoví, byl-li účastník v průběhu řízení stížen duševní poruchou, soud v takovém případě zkoumá (je povinen zkoumat), zda a v jaké míře je účastník řízení schopen samostatně jednat před soudem (má procesní způsobilost) a řádně činit procesní úkony. Zákon zde poskytuje soudu určitou míru uvážení, zda přistoupí k ustanovení opatrovníka, nebo jaké případně zvolí jiné (vhodné) opatření, a to s ohledem na všechny skutkové okolnosti případu tak, aby byla zajištěna ochrana zájmů dotčeného účastníka řízení a jeho základních práv; soud přitom zejména vezme v úvahu povahu uplatněného nároku, dosavadní délku řízení a - probíhá-li - též pokročilost řízení o svéprávnosti dotčeného účastníka. Při své úvaze však musí mít vždy na zřeteli, že funkce opatrovníka nebyla procesním řádem zakotvena, aby usnadňovala činnost soudu tím, že okleští procesní práva účastníka, nýbrž proto, aby byly do důsledku hájeny jeho zájmy, což představuje mj. studium spisu, podávání vyjádření, a vedení celého sporu za účastníka tak, jak by takovou povinnost byl nucen plnit smluvní zástupce (srov. například odůvodnění nálezů Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 559/2000, nebo ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 303/05). Jestliže soud ustanoví opatrovníka, coby zástupce účastníka řízení, odpovídá za to, že opatrovník bude hájit práva a oprávněné zájmy účastníka řízení. Má přitom povinnost zprostit opatrovníka jeho funkce, pokud zjistí, že opatrovník svoji funkci v řízení buďto nevykonává fakticky vůbec, anebo zcela nedostatečně (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 629/04).

Nejvyšší soud v rozhodovací praxi již dříve dovodil, že opatrovníka podle § 29 odst. 3 o. s. ř. není třeba ustanovovat, má-li účastník zmocněnce s procesní plnou mocí; předpokladem však je, že zvolenému zmocněnci udělil plnou moc platně, tj. že v době uzavření dohody o zastupování ještě nebo již duševní poruchou (která jej činí neschopným právně jednat) netrpěl (srov. například již uvedené usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1190/99).

Ústavní soud v náleží ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. II. ÚS 2020/2018, k uvedenému shrnul, že pokud se soudního řízení účastní zletilá osoba se zdravotním postižením (a zvláště duševním postižením), které jí může ztěžovat či dokonce znemožňovat účast na řízení, a tato osoba není zastoupena právním zástupcem ani opatrovníkem, je třeba vždy zkoumat, zda je schopna sama se řízení účinně

účastnit a jednat v něm a uplatňovat v něm svá práva, která jí přiznává již čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Je-li narušena schopnost osoby se zdravotním postižením účinně se účastnit řízení, je soud povinen přijmout odpovídající procedurální úpravu usnadňující dotčenému účastníku jeho účinnou účast a umožňující mu rovnoprávné uplatňování svých práv v řízení, jak požaduje čl. 13 odst. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. U osob s duševním postižením, pro které dotčená osoba není fakticky schopna samostatně jednat před soudem, bude za účelem zajištění jejich možnosti účinně se účastnit řízení zpravidla nezbytné jejich zastoupení opatrovníkem či zplnomocněným zástupcem z řad advokátů. Nebude-li tedy mít dotčená osoba sama opatrovníka či zástupce z řad advokátů, bude namísto jí ustanovit opatrovníka pro řízení (§ 29 o. s. ř.), a to i z řad advokátů; případně může dojít také k přerušení řízení a vyčkání výsledku řízení ve věcech svéprávnosti (k jehož zahájení může soud dát současně podnět). Otázkou, zda je účastník fakticky schopen se řízení účinně účastnit a samostatně v něm jednat před soudem a zda není nutné přijmout nějakou procedurální úpravu, se přitom soud musí zabývat, jakmile se dozví, že účastníkem řízení je osoba s duševním (zdravotním) postižením; takový postup je součástí spravedlivého procesu a soudní ochrany ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Tyto případy zároveň nelze řešit schematicky a Ústavní soud zdůrazňuje, že povinnost soudu přijmout nezbytná opatření (procedurální úpravy) k umožnění účinné účasti na řízení, a to i opatření v podobě ustanovení opatrovníka, se uplatní bez ohledu na to, zda nezastoupený účastník byl dříve pravomocně omezen ve svéprávnosti či ne.

Lze proto uzavřít, že účastníku řízení, který není zastoupen zmocněncem s procesní plnou mocí nebo opatrovníkem a který pro duševní poruchu není schopen řádně vykonávat svá procesní práva, soud - neučiní-li jiné vhodné opatření [např. nepřerušil-li řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. do doby skončení probíhajícího řízení o svéprávnosti, nebo proto, že dal podnět k zahájení takového řízení] - ustanoví podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. opatrovníka, který ho bude v řízení zastupovat; soud přitom vezme v úvahu zejména povahu uplatněného nároku, dosavadní délku řízení a - probíhá-li - též pokročilost řízení o svéprávnosti dotčeného účastníka.

Ze skutkových zjištění soudů (která přezkumu dovolacího soudu - jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. - nepodléhají) vyplývá, že v důsledku rozvoje duševního onemocnění (paranoidní vývoj osobnosti až tíže s bludy) žalobce „není schopen se sám adekvátně hájit před soudem nebo jednat v pracovněprávních sporech“, že „jeho jednání je urputné, nefunkční“, „je útočný, nekontroluje své emoce a své chování, nerespektuje autoritu soudu“ a došlo i k „narušení jeho rozumových schopností“, že „celkově jsou schopnosti žalobce ovládat své jednání a posoudit jeho následky podstatně sníženy“, že „s prodlužováním tohoto řízení dochází ke zhoršení zdravotního stavu žalobce“; zdravotní stav žalobce je potom také příčinou stávající (více jak šestileté) délky řízení, neboť byl důvodem odročení nařízených jednání.

Dospěl-li odvolací soud na základě takto zjištěného skutkového stavu k závěru, že rozvíjející se duševní porucha se negativně projevuje „v pokračujícím řízení“ a že je proto třeba - „ještě dříve než mu (žalobci - pozn. dovolacího soudu) bude v závislosti na její povaze ustanoven zákonný zástupce podle hmotného práva“ - žalobci ustanovit opatrovníka podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř., je jeho úvaha úplná a správná. Pracovněprávní povaha uplatněného nároku a délka řízení vylučují, aby za jiné vhodné opatření bylo možno považovat podnět k zahájení řízení o svéprávnosti a na něj navazující přerušení řízení podle ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. Takovým opatřením nemůže být ani v dovolání akcentovaná výzva, aby si žalobce zvolil zástupce s procesní plnou mocí, neboť - jak ze shora podaného výkladu vyplývá - předpokladem pro zastoupení zvoleným zmocněncem zde je, že účastník zvolenému zmocněnci udělil plnou moc platně, tj. že v době uzavření dohody o zastupování ještě nebo již duševní poruchou (která jej činí neschopným právně jednat) netrpěl. Za situace, kdy žalobce „nemá se členy své rodiny dobré vztahy“ a jedná se o „složitou věc“, postupovaly soudy správně i tehdy, jmenovaly-li opatrovníkem advokáta.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu věcně správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)